

FörsvarsdepartementetMyndigheten för samhällsskydd och
beredskap
651 81 Karlstad

Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att genomföra de förberedande åtgärder som behövs för att kunna använda civilplikt för befattningar inom befolkningskyddet

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att genomföra de förberedande åtgärder som kan utföras för att totalförsvarspliktiga ska kunna skrivas in, utbildas och krigsplaceras med civilplikt inom befolkningskyddet. De uppgifter inom befolkningskyddet som ska belysas är:

- iordningsställande och drift av sådana skyddsrum som kräver någon form av bemanning för att kunna användas (benämns nedan specialskyddsrum),
- ledning för att kunna genomföra utrymning i händelse av höjd beredskap och ytterst krig (utrymningsledare), och
- därmed anknyttande uppgifter.

Myndigheten ska:

- analysera och ge förslag på lämpliga befattningar för att lösa de aktuella uppgifterna,
- analysera hur stort personalbehovet är inom respektive befattning,
- analysera och ge förslag på vilken aktör som bör ha bemanningsansvaret för respektive befattning,
- analysera om inskrivning för civilplikt bör göras efter mönstring eller annan utredning än mönstring,
- om inskrivning och krigsplacering efter annan utredning än mönstring bedöms vara aktuellt, analysera hur totalförsvarspliktiga

med relevant kompetens ska kunna identifieras och kontaktas för utredning,

- analysera vad nödvändiga grund- och repetitionsutbildningar för respektive befattning behöver innehålla, hur lång respektive utbildning behöver vara samt vem som bör ansvara för utbildningarna,
- beräkna kostnader för de åtgärder som krävs för att införa civilplikt för befattningarna. Kostnadsberäkningarna ska vara skalbara med utgångspunkt i olika ambitionsnivåer och antalet civilpliktiga samt innefatta redovisning av vilka avvägningar som gjorts och kostnader för förvaltning av systemet med utbildning och inskrivning,
- förbereda information till berörda aktörer om vad civilplikt för befattningarna kommer att innebära,
- redovisa en tidsplan för de åtgärder som krävs för att totalförsvarspliktiga ska kunna krigsplaceras med civilplikt inom befattningarna,
- analysera behovet av och föreslå eventuella författningsändringar för att kunna genomföra civilplikt för aktuella befattningar inom befolkningsskyddet, exempelvis i fråga om möjligheter att behandla personuppgifter.

MSB ska även analysera det eventuella behovet av frivilliga som kan stödja i samband med att skyddsrum behöver användas eller utrymning genomföras samt vid behov ge förslag på hur detta kan organiseras och genomföras.

Uppdraget ska utföras i samverkan med Totalförsvarets plikt- och prövningsverk och länsstyrelserna. MSB ska inhämta synpunkter från Sveriges Kommuner och Regioner, ett urval av kommuner samt de frivilliga försvarsorganisationerna.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 10 december 2025.

Skälen för regeringens beslut

Att skydda civilbefolkningen vid höjd beredskap och då ytterst krig är en viktig uppgift för det civila försvaret. I händelse av ett väpnat angrepp kan skyddsåtgärder vara avgörande för civilbefolkningens överlevnad. Ett väl sammanhållet system för skydd av civilbefolkningen mot krigets konsekvenser är av yttersta betydelse och bidrar även till människors

motståndskraft och försvarsvilja. De skyddsåtgärder som med gällande lagstiftning finns att tillgå är framför allt skyddsrum samt utrymning och inkvartering.

Utredningen om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap överlämnade den 2 november 2022 betänkandet Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57). Uppdraget bestod i att lämna förslag på hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. Utredningen har bl.a. lämnat förslag som tar sikte på behovet av att det finns tillgång till förstärkning av personella resurser. Det kan exempelvis bli aktuellt vid genomförandet av en större utrymning och inkvartering, eller när normalskyddsrum behöver användas i stor omfattning eller vid iordningsställande och drift av specialskyddsrum och befolkningskyddsrum. Förslagen i betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Behov av civilpliktiga för befattningen iordningsställande av specialskyddsrum

I Sverige finns cirka 65 000 skyddsrum med plats för 7 miljoner personer. Skyddsrummen varierar i storlek och utrustning. Det finns mindre, enklare skyddsrum, t.ex. i privatpersoners garage, och större skyddsrum med plats för många personer. Utöver dessa skyddsrum finns även så kallade specialskyddsrum. Det är skyddsrum som ofta rymmer en stor mängd personer och som är utrustade med avancerad teknik som kräver särskild kompetens för att driftsättas. Tidigare fanns krigsplacerad personal som ansvarade för att driftsätta dessa skyddsrum. Någon sådan personal finns inte i dag, dock kvarstår behovet av personal med relevant kompetens för att skyddsrummen i fråga ska kunna användas som skydd.

Regeringen anser att det är angeläget att förberedelser och åtgärder vidtas skyndsamt för att kunna använda civilplikt för befattningar som syftar till iordningsställande av specialskyddsrum. Regeringen ger därför MSB i uppdrag att genomföra de förberedande åtgärder som behövs för att möjliggöra detta.

Behovet av civilpliktiga som utrymningsledare

I händelse av höjd beredskap får länsstyrelsen, enligt lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap, besluta om utrymning inom det egna länet. Utrymning under höjd beredskap är en åtgärd som kan vidtas till skydd av civilbefolkningen vid förestående eller

genomförda krigshandlingar eller om det finns behov av att vidta militära åtgärder av väsentlig betydelse, och åtgärderna allvarligt försvåras om utrymning inte sker. Där det finns människor som av olika anledningar inte kan utrymmas behöver det finnas annat skydd såsom skyddsrum, och i områden där antalet skyddsrum i förhållande till befolkningens mängd är låg behöver det finnas planering för utrymning.

Utredningen om skydd av civilbefolkningen bedömer att det vid större utrymningar kommer att behövas ett stort antal frivilliga som under övergripande ledning av en utrymningsledare kan stödja och hjälpa civilbefolkningen. Utredningen bedömer att det totala behovet av utrymningsledare för landet är cirka 400–500 personer.

Enligt förordningen (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, ska MSB utveckla och stödja arbetet med civilt försvar, ha en samordnande roll inom ramen för skyddet av civilbefolkningen samt vara ansvarig för beredskapssektorn Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen. MSB ansvarar dessutom för befolkningsskyddsrådet. Regeringen anser att det är angeläget att förberedelser och åtgärder vidtas skyndsamt för att kunna använda civilpliktiga som utrymningsledare vid höjd beredskap. Regeringen ger därför MSB i uppdrag att genomföra de förberedande åtgärder som behövs för att kunna använda civilplikt för vissa befattningar inom befolkningsskyddet.

På regeringens vägnar

Carl-Oskar Bohlin

Anna-Karin Lindberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Försvarsdepartementet/EMF, ETU, RS
Socialdepartementet/SF
Finansdepartementet/BA, K, SFÖ
Arbetsmarknadsdepartementet/ARM
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/TM
Försvarsmakten
Länsstyrelsen Blekinge
Länsstyrelsen Dalarna
Länsstyrelsen Gotland
Länsstyrelsen Gävleborg
Länsstyrelsen Halland
Länsstyrelsen Jämtland
Länsstyrelsen Jönköping
Länsstyrelsen Kalmar
Länsstyrelsen Kronoberg
Länsstyrelsen Norrbotten
Länsstyrelsen Skåne
Länsstyrelsen Stockholm
Länsstyrelsen Södermanland
Länsstyrelsen Uppsala
Länsstyrelsen Värmland
Länsstyrelsen Västerbotten
Länsstyrelsen Västernorrland
Länsstyrelsen Västmanland
Länsstyrelsen Västra Götaland
Länsstyrelsen Örebro
Länsstyrelsen Östergötland
Sveriges Kommuner och Regioner
Totalförsvarets plikt- och prövningsverk